

МАЙБУТНЯ КІЛЬКІСТЬ ПРЕДСТАВНИКІВ У ЄВРОПАРЛАМЕНТІ ВІД УКРАЇНИ, МОЛДОВИ ТА ГРУЗІЇ

Демецький В. Д., Лободюк Г. І.

У даній статті було розглянуто питання забезпечення представництва населення України, а також Молдови й Грузії у Європейському Парламенті в результаті їх потенційного вступу до Європейського Союзу. Зокрема, було розглянуто представництво громадян держав-членів Європейського Союзу у період з 1999 по 2019 рік у Європейському Парламенті та його потенційний розвиток у зв'язку з кількісним розширенням держав-членів ЄС.

Проаналізувавши вплив Маастрихтського, Ніццького та Лісабонського договорів на врегулювання цього питання, автори зазначили, що Маастрихтський договір не передбачав зміну кількості депутатів та розподілу місць в парламенті. Водночас, Ніццьким договором встановлювалася кількість представників – 732 Євродепутата та порядок пропорційного коригування їх кількості. Лісабонським договором загальна кількість представників була збільшена до 750 депутатів плюс Голова Європейського Парламенту та впроваджено дегресивно-пропорційне представництво.

Авторами було досліджено вплив політичних рішень, наприклад «Brexit» - вихід Великої Британії з Європейського Союзу, або вступ Хорватії у ЄС, та встановлено залежність кількості депутатських мандатів в Європейському Парламенті від загальної кількості населення держави-члена ЄС.

Також, проаналізувавши дегресивно-пропорційну систему розподілу місць в Європарламенті, авторами запропоновано власний підхід до розрахунку та своє бачення кількості представників громадян кожної з держав у законодавчому органі Європейського Союзу. Також зацентровано увагу на тому, що перед вступом до ЄС Україні, для того, щоб отримати якомога більше голосів у Європарламенті, необхідно мати якомога більшу кількість населення. Тому перед державою вкрай гостро постає завдання забезпечити в майбутньому повернення до України своїх громадян, що виїхали за кордон через військову агресію з боку Російської Федерації, або необхідно застосувати дані за переписом населення 2001-го року, оскільки у ньому кількісне значення населення є більш сприятливим для України при розподілі місць в Європарламенті.

Ключові слова: дегресивно-пропорційна система, Європарламент, Маастрихтський договір, Ніццький

договір, Лісабонський договір, європейська інтеграція, Євросоюз.

Demetskyi V. D., Lobodiuk H. I. The future number of representatives in the European parliament from Ukraine, Moldova and Georgia

This article considered the issue of ensuring the representation of the population of Ukraine, as well as Moldova and Georgia in the European Parliament as a result of their potential accession to the European Union. In particular, the representation of citizens of EU member states in the period from 1999 to 2019 in the European Parliament and its potential development in connection with the quantitative expansion of EU member states were considered.

Having analyzed the impact of the Maastricht, Nice and Lisbon treaties on the settlement of this issue, the authors noted that the Maastricht Treaty did not provide for a change in the number of deputies and the distribution of seats in the parliament. At the same time, the Treaty of Nice established the number of representatives - 732 MEPs and the procedure for proportional adjustment of their number. The Lisbon Treaty increased the total number of representatives to 750 deputies plus the President of the European Parliament and introduced degressive proportional representation.

The authors investigated the impact of political decisions, such as "Brexit" - the withdrawal of Great Britain from the European Union, or Croatia's entry into the EU, and established the dependence of the number of deputy mandates in the European Parliament on the total population of the EU member state.

Also, after analyzing the degressive-proportional system of distribution of seats in the European Parliament, the authors proposed their own approach to the calculation and their vision of the number of representatives of citizens of each state in the legislative body of the European Union. Attention is also focused on the fact that before joining the EU, Ukraine needs to have the largest possible population in order to receive as many votes as possible in the European Parliament. Therefore, the state faces an extremely urgent task of ensuring the future return to Ukraine of its citizens who went abroad due to military

aggression on the part of the Russian Federation, or it is necessary to use data from the 2001 population census, since in it the quantitative value of the population is more favorable for of Ukraine during the allocation of seats in the European Parliament.

Key words: *degressive-proportional system, European Parliament, Maastricht Treaty, Nice Treaty, Lisbon Treaty, European integration, European Union.*

Постановка проблеми та її актуальність. Станом на сьогодні Європейський Союз знаходиться на межі восьмої хвилі розширення у зв'язку з намірами України, Молдови та Грузії вступити в ЄС. Втім, враховуючи непростий євроінтеграційний шлях України надзвичайно важливим під час цього процесу є розуміння того, яка кількість мандатів очікуватиме її в Європарламенті. Адже від цієї кількості прямо залежатиме значущість та можливість України впливати на рішення, що приймаються всередині Європейського Союзу. Крім того, у зв'язку з розширенням Європейського Союзу виникає потреба у внесенні змін до установчих документів, що вбачається неможливим без попереднього дослідження питання розподілу мандатів в Європарламенті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інститут Європейського Парламенту досліджувався багатьма вітчизняними, зокрема, Яковюком І. В., Голосніченком Д. І., Краснопольською Т. М., Марадиком Н. В., Сорокою С. В., Опанасюком М. В. та деякими закордонними дослідникам, зокрема, Цегелка К., Лико Я. тощо. Втім, вищенаведені та багато інших вчених не розглядали досить детально питання саме розподілу мандатів в Європарламенті, особливо з урахуванням участі України, а тому це питання є недостатньо розкритим у юридичній науці.

Метою цієї статті є дослідження інститут Європарламенту, зокрема питання розподілу депутатських мандатів з урахуванням України, Молдови та Грузії в якості країн-членів Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу. 28 лютого 2022 року Україна подала заяву на вступ до Європейського Союзу, 3 березня заявки подали Молдова та Грузія. Вже 23 червня цього ж року Україні та Молдові було надано статус держав-кандидатів на вступ до ЄС.

У зв'язку з цим постає нагальним питання щодо участі України, Молдови та Грузії у діяльності Європейського Парламенту (далі також – Європарламент, ЄП). Відтак, громадянам цих трьох країн повинно бути забезпечене представництво у Європарламенті.

Склад Європейського Парламенту є динамічним. Кількість представників, обраних від держав-членів ЄС, постійно змінюється, як і кількість самих держав-членів.

Маастрихтський договір перетворив ЄП з консультативного органу на орган, який відіграє визначальну роль у законодавчому процесі ЄС, однак не передбачив зміну кількості депутатів Європарламенту та розподілу місць між державами-членами.

Зроблено це було Ніццьким договором 2001 року. Так, кількість членів Європейського Парламенту не перевищуватиме 732 (пункт 17 статті 2 Ніццького договору) [1].

Важливо звернути увагу на розподіл кількості представників, що обираються в кожній державі (пункт 1 статті 2 Протоколу про розширення Європейського союзу) [1].

Таблиця 1
Розподіл місць у Європарламенті без урахування розширення ЄС у 2004 році

Держави-члени	Розподіл місць у ЄП
Бельгія	22
Данія	13
Німеччина	99
Греція	22
Іспанія	50
Франція	72
Ірландія	12
Італія	72
Люксембург	6
Нідерланди	25
Австрія	17
Португалія	22
Фінляндія	13
Швеція	18
Сполучене Королівство	72
Усього:	535

Пунктом 3 цієї статті передбачено пропорційне коригування, сформульоване так:

«Якщо загальна чисельність членів, зазначена в пункті 2, менша як 732, має бути застосоване пропорційне коригування щодо чисельності представників, яких потрібно обрати від кожної Держави-члена так, щоб загальна чисельність була якомога ближчою до 732...» [1].

Однак, мова йде не про коригування в кількості 197 представників, яких не вистачає. Пункт 2 цієї статті передбачає, що ці місця залишені для нових держав-членів, договори про вступ яких підписані не пізніше 01.01.2004.

Таблиця щодо кількості представників громадян нових держав-членів була викладена у Декларації про розширення Європейського Союзу (прийнята на тій же Конференції представників урядів держав-членів, що і сам Ніццький договір, додаток 20 до Заключного Акта). Так, для 27 членів ЄС передбачалось представництво відповідно до даних у таблиці 2.

Таблиця 2

Розподіл місць у Європарламенті з урахуванням розширення ЄС у 2004 році

Держави-члени	Розподіл місць у ЄП	Населення (млн.)
Німеччина	99	81
Великобританія	72	60
Франція	72	60
Італія	72	58
Іспанія	50	43
Польща	50	39
Румунія	33	21
Нідерланди	25	16
Греція	22	11
Чеська Республіка	20	10
Бельгія	22	10
Угорщина	20	10
Португалія	22	11
Швеція	18	9
Болгарія	17	8
Австрія	17	8
Словаччина	13	5
Данія	13	5
Фінляндія	13	5
Ірландія	12	4
Литва	12	3
Латвія	8	2
Словенія	7	2
Естонія	6	1
Кіпр	6	1
Люксембург	6	>1
Мальта	5	>1
Усього:	732	~ 485

Дані щодо розподілу місць – за джерелом [1]. Дані щодо кількості населення на 2004 рік – за джерелом [2]. Напівжирним шрифтом виділені ті держави, які вступили до ЄС у 2004 році.

Таким чином, сумарно у 2004 році до ЄС додавалось 103 мільйони населення, на які було виділено 197 місць.

З урахуванням Лісабонського договору, стаття 14 Договору про Європейський Союз передбачає кількість представників не більше сімсот п'ятдесяти плюс Голова (сумарно – 751). Встановлено дегресивно-пропорційне представництво гро-

мадян. Мінімальний поріг становить 6 представників, максимальна кількість представників – 96 [3].

Слід зазначити, що від положень установчих документів часто відступають. Так, після завершення процесу входження в ЄС Хорватії (2013 рік) чисельність Європарламенту виросла до 766 депутатів [4].

У результаті «Brexit» склад Європейського Парламенту знову зазнав змін. «Як країна, яка не є членом ЄС, Велика Британія надалі не буде представлена на рівні ЄС, тож Європарламент складатиметься з 705 членів замість 751. Із 73 місць, які в Європейському Парламенті посідали депутати від Великої Британії, 27 будуть розподілені між країнами-членами, решта 46 місць будуть зарезервовані для майбутнього розширення ЄС» – зазначили у Європарламенті [5].

Наразі Європарламент складається саме з 705 представників. [6].

За даними з сайту Європейського Парламенту [7], з 1999 року кількість представників у ЄП була така, як зазначено в таблиці 3.

Таблиця 3

Кількість представників у Європарламенті з 1999 року

Рік виборів	Кількість представників
1999	626
2004	732
2009	736
2014	751
2019	751

Маючи ці дані можна зробити такі висновки:

1. У 2004 році кількість представників у Європейському Парламенті збільшили на 106 (+17% до чисельності у 626 місць), при цьому на нових членів виділили 197 місць (27% від 732 місць) при прирості населення ЄС у 106 млн. осіб (+28 % до 379 без врахування нових держав-членів), «старі» члени ЄС сумарно втратили 91 місце (-12% від 732 місць).

2. У 2013 році до ЄС вступила Хорватія. Кількість представників у Європарламенті зросла на 15 (+2% до 736 місць), Хорватія зайняла 12 місць (1,6% від 751 місця). При цьому населення ЄС разом із Хорватією збільшилось на 4 млн осіб (+0,9% від 441 млн населення ЄС у 2013 році).

Водночас, досвід Хорватії, на нашу думку, не є релевантним з таких підстав:

1. Тоді до ЄС вступала лише одна держава, а в випадку, який ми моделюємо, відбувається вступ одразу 3 держав;

2. Населення Хорватії більш ніж у 10 разів менше сукупного населення України, Молдови та Грузії.

Таким чином, пропонуємо змодельувати кількість місць у Європейському парламенті виходячи з практики розширення 2004 року.

За даними Євростату, населення Євросоюзу на 2021 рік становило 447 000 548 (приймаємо для розрахунків 447 млн. осіб) [8]. Населення України станом на 2021 рік, за даними Євростату, становить 41 418 717 осіб. Округлюючи до мільйонів вважаємо населення України таким, що приблизно дорівнює 41 млн. осіб. Населення Грузії - 3 728 573 особи (приймаємо 4 млн. осіб), населення Молдови - 2 597 107 осіб (приймаємо 3 млн. осіб) [8].

Отже, після вступу цих 3 країн до ЄС, населення Союзу збільшиться на 48 млн. осіб (+10,7 %).

Складемо пропорцію. При прирості населення на 28% кількість місць збільшилась на 17%. Отже, при прирості населення на 11% буде додано приблизно 7% місць:

$$\frac{28}{17} = \frac{11}{x} \rightarrow x = \frac{17 \times 11}{28} = 6,67$$

Наразі у Європейському Парламенті 751 місце, відтак, після розширення ЄС у Європарламенті буде 804 представника (803 депутатів та Голова).

Пропорційно-дегресивна система не була змінена після вступу Хорватії. Припустимо, що вона залишається незмінною: мінімальна кількість мандатів – 6, максимальна – 96.

Користуємось даними Євростату щодо кількості населення станом на 2021 рік [8].

Для визначення кількості місць побудуємо графік за методом з джерела [9]. Так, один з методів, що його пропонують автори, полягає у тому, що необхідно побудувати графік із такими координатними осями: по осі x – кількість населення в державах-членах, по осі y – кількість місць. Визначаємо 2 точки, які відповідають найменшій (6) – для Мальти, населення 516 100, та найбільшій (96) – для Німеччини, населення 83 155 031, кількості мандатів від держави. Проводимо між цими точками пряму лінію. Таким чином визначаємо кількість представників від держав-членів.

Для точності розрахунків слід скористатись аналітичним методом.

Так, скористаємось рівнянням прямої, що проходить через дві різні точки на площині:

$$\frac{x - x_1}{x_2 - x_1} = \frac{y - y_1}{y_2 - y_1} \quad (1)$$

де x – кількість населення в державі-члені;

x_1 – кількість населення Мальти, $x_1 = 516 100$;

x_2 – кількість населення Німеччини, $x_2 = 83 155 031$;

y – кількість представників від держави-члена в Європейському Парламенті;

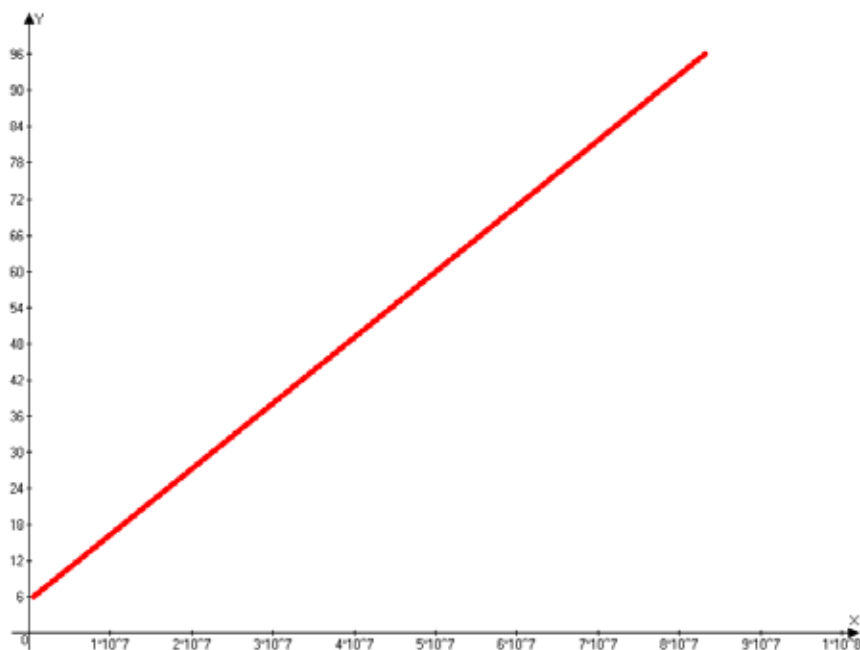

Рис. 1. Залежність кількості представників у Європейському парламенті від чисельності населення в державі-члені

y_1 – найменша кількість представників від держави-члена у Європарламенті,

$$y_1 = 6;$$

y_2 – найбільша кількість представників від держави-члена у Європарламенті,

$$y_2 = 96.$$

Підставивши значення у формулу (1) та спростивши вираз, отримуємо формулу:

$$y = \left(\frac{90}{82638931}\right)x + \left(\frac{449384586}{82638931}\right) \quad (2)$$

де x – кількість населення в державі-члені;

y – кількість представників від держави-члена в Європейському Парламенті.

За формулою (2) розраховуємо кількість представників для кожної з держав-членів (включаючи Україну, Молдову та Грузію) залежно від чисельності населення цих держав, та зводимо до таблиці 4 (колонка «За формулою»).

Таблиця 4

Потенційний розподіл місць у Європарламенті

Державачлен	Населення	За формулою	Кількість представників з підвищувачим коефіцієнтом
Німеччина	83 155 031	96	110
Франція	67 656 682	79	90
Італія	59 236 213	70	80
Іспанія	47 398 695	57	65
Україна	41 418 717	51	59
Польща	37 840 001	47	54
Румунія	19 201 662	26	30
Нідерланди	17 475 415	24	27
Бельгія	11 554 767	18	20
Греція	10 678 632	17	19
Чехія	10 494 836	17	19
Швеція	10 379 295	17	19
Португалія	10 298 252	17	19
Угорщина	9 730 772	16	18
Австрія	8 932 664	15	17
Болгарія	6 916 548	13	15
Данія	5 840 045	12	14
Фінляндія	5 533 793	11	12
Словаччина	5 459 781	11	12
Ірландія	5 006 324	11	12
Хорватія	4 036 355	10	11
Грузія	3 728 573	9	10
Литва	2 795 680	8	9
Молдова	2 597 107	8	9
Словенія	2 108 977	8	9
Латвія	1 893 223	7	8
Естонія	1 330 068	7	8
Кіпр	896 007	6	7
Люксембург	634 730	6	7
Мальта	516 100	6	7
Усього:	484 466 693	700	804

Як бачимо, за дегресивно-пропорційною системою обрати розраховані 804 депутата не виходить. У такому разі потрібно або змінювати верхню та нижню межу (зміна лише одного параметру призведе до дисбалансу та руйнації дегресивно-пропорційної системи, а отже змінювати в бік збільшення необхідно одночасно і нижню, і верхню межу), або користуватись пропорційним коригуванням, як це було передбачено Ніццьким договором.

Скористаємось другим варіантом – обчислимо коефіцієнт. Так,

$$\frac{804}{700} = 1,15$$

Перерахуємо кількість представників за підвищувачим коефіцієнтом 1,15, округляючи до цілих значень, а дані занесемо в таблицю 4 (колонка «Кількість представників з підвищувачим коефіцієнтом»).

Зважаючи на те, які за результатами розрахунків вийшли мінімальна та максимальна кількість представників, саме такі межі й можна запропонувати при реформуванні Європейського Парламенту та процедури його формування.

Висновки. Дослідивши питання розподілу місць в Європарламенті можна зробити висновок, що дегресивно-пропорційна система розподілу місць, закріплена в статті 14 Договору про Європейський Союз, не є в повній мірі актуальною в умовах вступу України, Молдови та Грузії у Європейський Союз і потребує доопрацювання та внесення відповідних змін. Одним із таких підходів може бути зміна кількості представників у Європейському Парламенті, а також пов'язана із цим зміна мінімальної та максимальної кількості представників від держав-членів.

Окремо слід зазначити, що перед вступом до ЄС Україні, для того, щоб отримати якомога більше голосів у Європарламенті, необхідно мати якомога більшу кількість населення. Офіційного перепису в Україні не було понад 20 років, а Євростат надає лише власну приблизну оцінку кількості населення. Тому перед державою вкрай гостро постає завдання забезпечити в майбутньому повернення до України своїх громадян-військових біженців. Іншим варіантом вирішення задачі збільшення кількості представників у Європейському Парламенті є розрахунок кількості мандатів за переписом 2001 року, оскільки за ним Україна має більші показники населення, ніж, можливо, є наразі.

Саме від кількості населення нашої держави прямо залежатиме представництво громадян України в Європарламенті, а відтак і її роль у формуванні політики Європейського Союзу.

Література

1. Ніццький договір про внесення змін та доповнень до Договору про Європейський Союз, Договорів про заснування Європейських Співтовариств та деяких пов'язаних з ними актів (2001/C80/01). *Офіційний веб-портал парламенту України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_261#Text

2. UN Population Division Data Portal. URL: <https://population.un.org/dataportal/>

3. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу з протоколами та деклараціями: *Договір Європейського Союзу від 07.02.1992 р. : станом на 25 березня 1957 р.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text

4. Статус Європейського парламенту – *Національна академія внутрішніх справ. – Мультимедійний навчальний посібник* URL: <https://arm.naiu.kiev.ua/books/eulaw/info/lec3.html>

5. Структура Європарламенту зміниться після Brexit. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2867271-struktura-evroparlamentu-zminitsya-pisla-brexite.html>

6. The Members of the European Parliament URL: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/organisation-and-rules/organisation/members>

7. Previous European Parliamentary Elections. Previous European Parliamentary Elections. URL: <http://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/in-the-past/previous-elections>

8. Eurostat Data Browser URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00001/default/table?lang=en>

9. Цегелка К., Лико Я. Дегресивно-пропорційний розподіл місць в Європейському Парламенті. *“ECONOMICS & MANAGEMENT 2011” (EM-2011), 24-26 NOVEMBER 2011, LVIV, UKRAINE* URL: <http://195.22.112.37/bitstream/ntb/24298/1/69-Cegielka-200-201.pdf>.

*Демецький В. Д.,
студент IV курсу факультету приватного права
та підприємництва
Національного юридичного університету імені
Ярослава Мудрого*

*Лободюк Г. І.,
студент IV курсу факультету юстиції
Національного юридичного університету імені
Ярослава Мудрого*